

Fusun Iryna,
Ph.D, associate Professor of Department of Finances and Banking
Semenova Olga,
assistant Professor of Department of Finance and Banking
Dubyaga Julia,
master's degree of speciality «Finance, Banking and Insurance»
Poltava University of Economy and Trade

INFORMATION SYSTEM AS FACTOR INFLUENCE ON THE FINANCIAL CONTINGENCY OF THE INSURANCE COMPANY

Фусун Ірина,
к.с.н, доцент кафедри фінансів та банківської справи
Семенова Ольга,
асистент кафедри фінансів та банківської справи
Дубяга Юлія,
магістрант спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Полтавський університет економіки і торгівлі

СИСТЕМА ІНФОРМАЦІЇ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

The importance of information as an important factor influencing the financial stability of an insurance company and the need for the introduction of a state rating of the activities of insurers of Ukraine is considered.

Keywords: information, influence factor, financial stability of the insurer, financial stability rating

Розглянуто значення інформації як важливого фактора впливу на фінансову стійкість страхової компанії та необхідність запровадження державного рейтингу діяльності страховиків України.

Ключові слова: інформація, фактор впливу, фінансова стійкість страховика, рейтинг фінансової стійкості

Для сучасного етапу розвитку України, враховуючи як наявність економічних кризових явищ, так і політичну нестабільність, характерним є зниження обсягів продажу страхових продуктів, що відображається на фінансових результатах вітчизняних страховиків та актуалізує питання менеджменту їх фінансової стійкості. Адже саме цей показник має практичний інтерес для потенційних споживачів страхових послуг, оскільки є індикатором того, чи зможе страхова компанія в майбутньому виконати свої зобов'язання, а

оцінка її рівня є одним з найбільш важливих завдань при визначенні якості роботи страховика.

Опрацювання спеціальних наукових літературних джерел свідчить, що поняття «стійкість» базується на сталості певних характеристик, параметрів, постійності стану об'єкта. У широкому розумінні цей термін свідчить про спроможність об'єкта або системи виконувати свої функції, незважаючи на вплив зовнішніх та внутрішніх факторів. Фінансова стійкість страховика досягається кількома способами і вимірюється різними показниками. Зокрема, науковці традиційно виділяють шість факторів забезпечення фінансової стійкості страховика, а саме: правильно розраховані страхові тарифи; розмір власного капіталу; наявність страхових резервів в розмірах, відповідних до величини страхових зобов'язань; ефективна інвестиційна політика; збалансований страховий портфель; надійна система перестрахування [1-3].

Фінансову стійкість страховика варто розглядати як комплексне поняття, що залежать від низки факторів, котрі міжнародна практика страхового бізнесу поділяє на керовані (страхові продукти, система їх продажу, система тарифів, ресурси страховика), частково керовані (ринковий попит, конкуренція, інфраструктура страхової компанії) та некеровані (державний устрій, політична системa, конф'юнктура міжнародного страхового ринку). Крім того, фактори впливу на фінансову стійкість страхової компанії поділяють на внутрішні (страховий портфель, тарифна політика, система перестрахування) та зовнішні (державне регулювання, рівень інфляції, стан ринку цінних паперів, система оподаткування).

На теперішній час важливим фактором впливу на фінансову стійкість страховика є наявність розгалуженої системи інформації про діяльність страхових компаній, одним з елементів якої є рейтингова оцінка.

Рейтинг (англ. *rating*) – числовий або порядковий показник успішності або популярності, що відображає важливість або вплив певного об'єкта чи явища. Відносний показник надійності ділового партнера, банку, страхової компанії тощо [4].

З практичної точки зору потенційним страховальникам надзвичайно важливо знати, чи зможе страхова компанія відповідати за своїми зобов'язаннями, а отже наскільки фінансово стійкою вона є. При цьому найбільш доцільною для страховальників є оцінка надійності страховика, що дозволяє визначити його місце на страховому ринку. Потенційні страховальники мають потребу в об'єктивній та незалежній оцінці фінансової стійкості страховиків, а отже — у рейтинговій оцінці їх діяльності [5].

На основі представленої в рейтингу інформації страхові компанії можуть мати уявлення про їх реальне положення на страховому ринку, що зумовлює необхідність розробки відповідних заходів в разі потреби підвищити їх фінансову стійкість. Отже, рейтинг фінансової стійкості страхових компаній сприяє стабільності їх діяльності та виступає джерелом інформації для потенційних та наявних страховальників про становище страховиків на ринку.

В Україні, нажаль, на теперішній час не існує єдиного державного рейтингу страхових компаній, що дозволив би потенційним страховальникам орієнтуватися при виборі найбільш фінансово стійкої страхової компанії. А вже на вітчизняному страховому ринку діє значна кількість страхових компаній. Так за даними Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, станом на кінець 2016 року загальна кількість страхових компаній в Україні становила 310, з яких 39 — компанії зі страхування життя та 271 — компанії, що здійснювали види страхування, інші, ніж страхування життя [6].

Проте, інформація щодо діяльності страховиків на страховому ринку України є недостатньо прозорою й не зрозумілою для більшості громадян. Як правило, вона розрахована для практиків страхового бізнесу та науковців. Державний регулятор — Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг — надає лише загальну інформацію про стан страхового ринку. А про діяльність окремих страхових компаній потенційні та наявні страховальники можуть дізнатися з рейтингів, опублікованих найбільшим об'єднанням учасників страхового ринку України

«Ліга страхових організацій України», Асоціацією «Українська федерація ubezpieczenia» та рейтингів, що опубліковуються кількома комерційними рейтинговими агенціями в Україні.

Наприклад, журнал «Insurance Top» презентує себе як єдине відкрите джерело інформації на страховому ринку, що базується на офіційній статистиці страхових компаній та щоквартально публікує підсумки діяльності страховиків України. «Форіншурер» презентує себе як «журнал №1 про страхування в Україні, що входить до числа найбільших інтернет-ЗМІ на страхову тематику та такий, що зарекомендував себе на фінансовому ринку як видання, яким користуються кожного дня». Вся інформація подається в цих виданнях виключно російською мовою з ігноруванням державної мови, хоча на сайті видання зазначено, що «журнал може бути корисний всім, хто цікавиться темою фінансів чи страхування, а також сумнівається у виборі страхової компанії чи банку» [7].

Кожна з агенцій має свою методику розрахунку рейтингових показників діяльності страховиків, а тому дані їх рейтингів часто істотно відрізняються.

В таблиці 1 представлені дані рейтингу страхових компаній України, що здійснювали види страхування, відмінні від страхування життя, за 2015 рік за основними показниками діяльності за версією журналу «Форіншурер».

Дані таблиці 1 свідчать, що ПАТ «СК «Кремін» у 2015 році знаходилось на першій позиції в рейтингу за 4-ма показниками діяльності. Але для пересічного українця, як потенційного страховальника, не зрозуміло, чи ця страхова компанія є фінансово стійкою та надійною та чи можна їй довіряти й укладати з нею угоди страхування. Лише спеціалісти страхового бізнесу звертають увагу на такий важливий показник, як рівень страхових виплат, при виборі страхової компанії. При чому спостерігати цей показник діяльності необхідно в динаміці у зв'язку зі специфікою страхування. Рейтингу фінансової стійкості страхових компаній видання «Форіншурер» не опубліковує.

Натомість видання «Forbes Україна» опубліковує щорічний рейтинг страхових компаній та презентує його як «інформаційний проєкт, спрямований

на комплексне оцінювання страхових компаній, найбільших за обсягом страхових зборів в Україні.

Таблиця 1

Рейтингові оцінки основних показників діяльності TOP-10 страхових компаній України, що здійснювали види страхування, відмінені від страхування життя, за 2015 р. за версією журналу «Форіншурер»*

Страхова компанія	Рейтингова позиція						Гарантийний фонд
	Валові страхові премії	Активи	Страхові резерви	Власний капітал	Рівень страхових виплат	Гарантийний фонд	
ПАТ «СК «Кремінь»	1	1	10	1	70	1	
ПрАТ «СК «АХА Страхування»	2	4	2	4	20	7	
ПрАТ «СК «Уніка»	3	6	4	9	24	12	
ПрАТ «СК «Арсенал Страхування»	4	19	13	25	49	22	
ПрАТ «СК «Аска»	5	5	3	29	44	79	
ПрАТ «СК «РЗУ Україна»	6	8	5	30	48	19	
ПрАТ «СК «Інго Україна»	7	3	1	5	8	11	
ПрАТ «СК «Провідня»	8	7	11	7	12	9	
ПрАТ «СК «Українська страхова група»	9	11	6	21	23	27	
ПрАТ «ІАС СІ»	10	9	7	14	40	20	

* Джерело [7]

Рейтинг враховує найважливіші фактори фінансової стійкості та ділової активності страхових компаній, котрі можна розрахувати на основі публічної інформації [8].

При цьому застосовується специфічна методика визначення рейтингової оцінки кожного показника. Привабливість страхової компанії для страховальників визначається кількісно як загальна сума балів факторів привабливості – від 1 до 4, а якісно виражається рейтинговою категорією групи страхових компаній – рівень А – «надійний»; В – «стабільний»; С – «задовільний»; D – «поганий».

В таблиці 2 представлено рейтинг надійності страхових компаній України у 2015 році за версією видання «Forbes Україна». Дані таблиці 2 свідчать про розбіжність в рейтингових оцінках діяльності вітчизняних страхових компаній у 2015 році за версією «Форіншурер» та «Forbes Україна».

Таблиця 2
Рейтинг надійності страхових компаній України у 2015 р. за версією сайту «Forbes Україна»*

Страхова компанія	Боргове навантаження	Ліквідність	Рівень виплат	Приріст премій	Приріст капіталу	Входження до Міжнародної фінансової групи	Рівень перестраховання	Коефіцієнт фінансової стійкості	Підсумковий бал	Рейтинг
ПрАТ «СК «Бняжа»	2	2	3	4	4	4	3	2	3,10	B
ПрАТ «СК «Уніка»	1	1	4	4	3	4	3	2	3,00	B
ПрАТ «СК «Українська страхова група»	1	3	4	3	1	4	2	2	2,95	B
ПАТ «СК «Універсалія»	2	1	3	4	3	3	4	3	2,85	B
ПрАТ «СК «РЗУ Україна»	1	1	3	4	3	4	4	1	2,85	B
ПрАТ «СК «Просто-страхування»	3	4	4	2	4	2	1	3	2,85	B
ПрАТ «СК «АХА Страхування»	2	2	4	2	3	4	1	3	2,80	B
ПрАТ «СК «Провідня»	3	3	4	2	4	2	1	3	2,70	B
ПрАТ «СК «Інго Україна»	4	4	2	3	3	1	3	4	2,70	B
ПрАТ «СК «Інго Україна»	2	2	4	2	3	2	4	2	2,65	B
... ПрАТ «ІАС ТАС»	3	2	3	3	3	1	2	3	2,35	C
... ПрАТ «СК «Арсенал Страхування»	2	2	2	2	4	1	1	2	1,80	D
... ПрАТ «СК «Аска»	1	1	2	2	2	1	1	2	1,45	D

* Джерело [8]

Хоча з рейтингу останнього можна отримати більш вичерпну інформацію щодо фінансової стійкості кожної страхової компанії. Проте, при розрахунку кожного рейтингового показника «Forbes Україна» застосовувало свою специфічну методику.

12 травня 2016 року набуло чинності розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, від 23 лютого 2016 року №396 «Про затвердження Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів страховика», що потребує інформаційної підтримки рейтингу фінансової надійності (стійкості) страховиків з боку держави [6].

А отже, з метою розвитку страхового сектору економіки та вдосконалення інформації щодо фінансової стійкості страховиків України виникає нагальна необхідність створення державного рейтингу їх діяльності. А також забезпечення доступу до цієї інформації найширшого кола потенційних страхувальників шляхом публікації рейтингів фінансової стійкості страхових компаній в найбільш поширених засобах масової інформації.

Література:

1. Бойко А.О. Теоретичні основи та практичний досвід забезпечення фінансової стійкості страхової компанії [Електронний ресурс] / А.О. Бойко // «Економічні науки». – 2014. – №7. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_oii/2014_7_4/4.pdf.
2. Штірняк Л.В. Визначення фінансової стійкості страхових компаній і підприємств / Л.В. Штірняк // Фінанси України. – 2013. – №9. – С.70-81
3. Чкан І.О. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній [Електронний ресурс] / І.О. Чкан // «Науковий огляд». – 2014. – Том 2. №1. – Режим доступу: <http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/68>.
4. Рейтинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Рейтинг>
5. Войтович Л.М. Рейтингова оцінка страхових компаній в Україні: сутність та особливості / Л.М. Войтович // Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського. – 2015. – Вип. 4. – С.801-805.
6. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nfr.gov.ua>.
7. Рейтинг страхових компаній України 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ba/business/1398567-rejting-strahovich-kompanij-2015>

Kulchuckiy M.I.,
Doctor of Economic Sciences, Professor
Cherapanya I.R.
Master degree
Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine

INTERBUDGET RELATIONS IN THE NATIONAL ECONOMY OF UKRAINE

Кульчицький М.І.,
д.е.н., професор
Черепаня І.Р.
магістрант

Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

In the article there have been highlighted the current state of interbudget relations in Ukraine, as well as their impact on the economic system of Ukraine in general. There have been pointed out the main problems in reforming interbudget relations and filling local budgets; formed the main ways for the effective implementation of local authority delegated powers; considered the main source of budget revenues territories, for the use in the same areas with the purpose of strategic economic development.

Keywords: *interbudget relations, transfers, decentralization, budget system, local governments, local budget revenues, state budget revenues.*

В статті висвітлено сучасний стан міжбюджетних відносин в Україні, а також їх вплив на розвиток економічної системи України в цілому. Визначено основні проблеми на шляху реформування міжбюджетних відносин і наповнення бюджетів місцевих органів влади.

Сформуовано основні шляхи для ефективного виконання місцевими органами влади делегованих їм повноважень, розглянуто основні джерела наповнення бюджетів територій для використання їх на ці ж території з метою стратегічного економічного розвитку.

Ключові слова: *міжбюджетні відносини, трансфери, децентралізація, бюджетна система, органи місцевого самоврядування, доходи місцевого бюджету, доходи державного бюджету.*

Вступ. Багато розвинених динамічних економік Європи є прикладом ефективної взаємодії бюджетів різних рівнів, децентралізації бюджетних систем. Україна тільки розпочала процес децентралізації бюджетної системи, більшість усіх повноважень донедавна сконцентрованою на рівні державної влади, при цьому характеризувалася асиметрією в розподілі ресурсів між місцевими бюджетами. Даний процес був відображенням недієвої економічної політики місцевих органів влади і, як наслідок, бюджетні кошти через низький рівень стимулювання регіонів до розвитку, використовувалися дуже неефективно, породжували значний рівень корупції.

Початок реформування міжбюджетних відносин більш як два роки назад ознаменував початок розвитку нових відносин між бюджетами різних рівнів з максимальним делегуванням повноважень на «місця».

Актуальним завданням на сьогодні залишається пошук оптимального співвідношення розподілу між повноваженнями та рівнем відповідальності.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз міжбюджетних відносин в економічній системі України є темою численних наукових досліджень в роботах вітчизняних та зарубіжних науковців – Крулка М., Кульчицький М., І. Луїна, К. Павлюк, В. Кравченко О. Кириленко, О. Романенко та інші. Значна кількість досліджень присвячених питанню міжбюджетних відносин, їх впливу

